

Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR

Materiál na rokovanie HSR SR
Dňa 20. mája 2024

č. 6)

Stanovisko k Návrhu zákona o dani zo sladených nealkoholických nápojov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Všeobecne k návrhu:

Návrh zákona o dani zo sladených nealkoholických nápojov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „návrh zákona“) predkladá Ministerstvo financií Slovenskej republiky. Cieľom návrhu zákona je zavedenie dane zo sladených nealkoholických nápojov, ktorej budú podliehať nealkoholické nápoje sladené cukrom alebo akýmkoľvek inými sladidlami.

Podľa predkladateľa daň zo sladených nealkoholických nápojov predstavuje štandardný fiškálny nástroj zavedený aj v rámci iných členských štátov Európskej únie a mnohých ďalších krajín sveta, ktorým je možné regulovať spotrebu negatívnych externalít, v tomto prípade sladených nealkoholických nápojov. Zdanenie sladených nealkoholických nápojov odporúča aj Svetová zdravotnícka organizácia (WHO), nakoľko dosladenie nápoja v akomkoľvek množstve nie je zdraviu prospešné. Zároveň, neexistuje sladený nealkoholický nápoj, ktorý by človek z pohľadu zdravia a výživových potrieb musel nevyhnutne konzumovať. Vzhľadom na vysoký deficit verejných financií a enormné zadĺženie Slovenska je navrhovaný zákon tiež súčasťou súboru konsolidačných opatrení, realizáciou ktorých sa zabezpečia dodatočné príjmy štátneho rozpočtu, čo prispeje k stabilizácii verejných financií a k eliminácii negatívnych vplyvov na vývoj hospodárenia Slovenskej republiky.

Predkladaný návrh zákona bude mať vplyv na podnikateľské subjekty, ktoré obchodujú so sladenými nealkoholickými nápojmi v tuzemsku.

Návrh zákona podlieha notifikačnému procesu podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/1535 z 9. septembra 2015, ktorou sa stanovuje postup pri poskytovaní informácií v oblasti technických predpisov a pravidiel vzťahujúcich sa na služby informačnej spoločnosti (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 241, 17.9.2015).

Stanovisko AZZZ SR :

AZZZ SR predkladá nasledovné pripomienky:

1. K materiálu ako celku

AZZZ so zavedením dane zo sladených nealkoholických nápojov zásadne nesúhlasí a žiada stiahnutie návrhu zákona z legislatívneho procesu.

Odôvodnenie:

- predložený návrh zákona považujeme za škodlivý pre podnikateľské prostredie, vytvárajúci diskriminačné podmienky medzi sektormi, ignorujúci skúsenosti z iných trhov a neriešiaci primárny cieľ boja s neprenosnými chorobami. Z uvedených dôvodov žiadame, aby bol návrh stiahnutý z legislatívneho procesu. Predložený návrh prichádza v čase, kedy podľa dát Štatistického úradu ako aj Eurostatu, dobieha krivka inflácie. Zavedením tejto dane na vybranú skupinu potravín, ktorú výrobcovia nebudú schopní absorbovať do svojich prevádzkových nákladov, narastie pocitová úroveň inflácie a to čisto rozhodnutím štátu. Zároveň zavedením spotrebnej dane na vybranú skupinu potravín hrozí nielen dopyt po cezhraničnom nakupovaní zdanených kategórií potravín, ale nemožno vylúčiť, že pre vyššiu cenu prestanú byť niektoré produkty uvádzané na slovenský trh, prípadne, prestanú byť vyrábané na Slovensku. Uvedené znamená priamy vplyv na zamestnanosť na Slovensku ako aj náklady na sociálny systém. S takmer istotou vieme povedať, že pri zavedení dane v navrhovanej výške pri niektorých výrobkoch môžeme predpokladať zastavenie ich výroby na Slovensku a tým zničenie celého

slovenského trhu daného výrobku. Navyše, predkladateľ pri koncipovaní návrhu zákona nedodržiaval princíp evidence based policy, ktorá spočíva v tom, že akákoľvek nová regulácia, resp. jej prípadné zavedenie, by mala byť podložená relevantnými dátami, ktoré jednoznačne potvrdzujú jej správnosť a opodstatnenosť. Zastávame názor, že práve relevantné informácie o vývoji obezity, o nadmernej spotrebe sladených nápojov, o spotrebe cukru na Slovensku a ich vzájomnej súvislosti, by mali byť kľúčovým zdrojom a podkladom na diskusiu ohľadom prípadného zavedenia podobnej dane.

- zavedenie takéhoto typu dane je v krajinách, ktoré sú sebestačné v produkcii cukru kontraproduktívne a deje sa v podstate takmer iba v krajinách deficitných z pohľadu produkcie cukru. Je tomu tak preto, že takéto opatrenie má najväčší dopad práve na výrobcov cukru, bez ich možnosti ovplyvniť tento vývoj znižujúceho sa dopytu po ich produkte s nevyhnutnými dopadmi na ich ekonomiku, konkurencieschopnosť a s ďalšími možnými socio-ekonomickými dopadmi nie len pre nich, ale aj krajinu samotnú.

- tvrdenie, že daň zo sladených nápojov je efektívnym nástrojom, ktorý je overený praxou viacerých krajín OECD, na motiváciu spotrebiteľov k zdravšiemu životu, považujeme za nesprávne a dátami nepodložené tvrdenie – podľa dostupných dát z Maďarska, Belgicka, Francúzska a Fínska, ktoré zaviedli obdobnú daň v rokoch 2010 až 2012, nie je možné vyvodiť záver o jej efektívnosti na zdravší spôsob života spotrebiteľov, pretože miera nadváhy oproti priemeru EÚ klesla len v jednej z týchto krajín ,

- ako neefektívne sa ukázalo zavedenie dane zo sladených nápojov aj v Mexiku , kde bola táto daň s cieľom znížiť mieru obezity, zavedená v roku 2014, avšak v roku 2016 bola podľa údajov OECD miera obezity 33 % a v roku 2020 36 %, pričom obezita bude v Mexiku vyššia ako bola v čase zavedenia tejto dane,

- ako ďalší príklad možno uviesť Nórsko, ktoré síce malo zavedenú daň zo sladených nápojov ale v roku 2021 ju zrušilo z dôvodu neefektívnosti a rozšírenia cezhraničného nakupovania vo Švédsku alebo Izrael, ktorý začiatkom roka 2023 zrušil daň zo sladených nápojov, pretože predstavovala politicky motivovanú ekonomickú záťaž, ktorá mala negatívny vplyv najmä na znevýhodnené a nízkopríjmové skupiny spoločnosti,

- zo žiadnych dostupných dát nevyplýva, že by Slovensko patrilo ku krajinám s nadmernou spotrebou sladených nápojov, práve naopak ich spotreba podľa Štatistického úradu medzi rokmi 2010 až 2022 klesla o 33 % a zároveň spotreba neochutených a nesladených nápojov stúpila od roku 2009 do roku 2022 o 51,5%,

- nemôžeme súhlasiť ani s tvrdením, že sladené nápoje významnou mierou prispievajú k zhoršovaniu zdravotného stavu ich spotrebiteľov, pretože na posúdenie tejto skutočnosti sú nevyhnutné dáta o podiele sladených nápojov na celkovej spotrebe cukru, ktorá ma však len čiastočný vplyv na obezitu a tie sú mimoriadne odlišné – od roku 2016 podľa údajov FAO podiel sladených nápojov na celkovej spotrebe pomaly stúpa a podľa údajov ŠÚ podiel sladených nápojov na celkovej spotrebe klesá – z takýchto dát preto nemožno vyvodzovať žiadne relevantné závery,

- v súvislosti so spotrebou cukru a zavedením dane zo sladených nápojov je dôležité uviesť, že kilokalórie z cukru a kalorických sladidiel tvoria len zlomok (10 – 13 %) celkovej spotreby kilokalórií, teda táto daň by bola cieleňá len na limitované množstvo kilokalórií, ktoré za celý deň človek spotrebuje a nemožno očakávať, že práve zdanenie sladených nápojov významne zmení celkový kalorický príjem, ktorý je kľúčový pre zníženie obezity, resp. pre zdravší spôsob života,

- v prípade, ak aj budeme vychádzať z údajov o spotrebe cukru na Slovensku, tie ukazujú, že v rokoch 2010 až 2017 bola spotreba cukru na obyvateľa približne rovnaká a od roku 2018 do roku 2020 klesla o 14,6 %, pričom napríklad v Maďarsku, ktoré zaviedlo daň z cukru (daň zo sladených nápojov), spotreba cukru od roku 2018 prudko stúpila a v roku 2019 bola dokonca vyššia ako slovenská, teda v tomto prípade nemožno spoľahlivo tvrdiť, že daň z cukru preukázateľne znižuje konzumáciu sladených nápojov,

- krajiny zavádzajúce daň zo sladených nápojov ako nástroja na zlepšenie zdravia pri úprave tejto dane vychádzajú najmä z miery obezity v danej krajine, pričom v prípade Slovenska nie je možné použiť mieru obezity ako kľúčový ukazovateľ, vzhľadom k tomu, že dáta k vývoju obezity nie sú dostupné – posledné dostupné dáta sú z roku 2016, po tomto roku sú dáta o vývoji obezity na Slovensku prakticky neexistujúce,

- z niekoľkých realizovaných štúdií vyplýva, že ak aj existuje príčinná súvislosť medzi daňou z cukru a váhou jednotlivca, efekt tejto dane je minimálny – zmeny sa pohybujú v nízkych percentách aj v prípadoch, kedy bola

daň z cukru pomerne vysoká, je to práve z dôvodu, že kalorický podiel prijatého spotrebovaného cukru na celkovom kalorickom príjme jednotlivca je veľmi nízky,

- dovoľujeme si taktiež poukázať na výsledky viacerých štúdií, v zmysle ktorých sa zavedením dane zo sladených nápojov zvýšilo cezhraničné nakupovanie najmä v pohraničných oblastiach, teda záujem spotrebiteľov neklesol, ale presunul sa na iný trh, ktorý je lacnejší, čo opäť neprispieva k zníženiu obezity,

- daň z cukru je podľa metaštúdie regresívnou daňou, čo znamená, že jednotlivci v horšej socio—ekonomickej pozícii na daniach zaplatili viac, ako jednotlivci v lepšej situácii,

- považujeme za nevyhnutné upozorniť aj na to, že historicky cieľom zákonodarcov pri procese nastavovania a zavádzania jednotlivých spotrebných daní nie je ich edukačná alebo preventívna funkcia, napríklad v zmysle obmedzenia spotreby sladených nápojov, ale spotrebné dane predstavujú skôr efektívny zdroj prostriedkov verejných rozpočtov (napr. v prípade Maďarska, Fínska alebo Dánska výnosy daní z cukru nie sú viazané na použitie v boji proti obezite). Z vyššie uvedeného vyplýva, že zavedenie dane zo sladených nápojov nemôže vychádzať z relevantných dát, pretože tie nie sú dostupné. Zastávame názor, že práve relevantné informácie o vývoji obezity, o nadmernej spotrebe sladených nápojov, o spotrebe cukru na Slovensku a ich vzájomnej súvislosti, by mali byť kľúčovým zdrojom a podkladom na diskusiu ohľadom prípadného zavedenia podobnej dane. Tak ako uvádzame, daň zo sladených nápojov sa v niekoľkých krajinách neukázala ako efektívny nástroj v boji s obezitou, práve naopak, aj napriek tejto dani obezita stúpala.

2. K § 2 písm. a) bod 1

Zásadne žiadame doplniť nealkoholické piva a radlery medzi výnimky, na ktoré sa daň zo sladených nealkoholických nápojov nevťahuje. V zmysle toho navrhujeme § 2 písm. a) bod 1 preformulovať nasledovne: *„balený nápoj určený na priamu konzumáciu, ktorý obsahuje pridaný cukor alebo sladidlo a ktorý je tovarom kódu kombinovanej nomenklatúry 2009 alebo 2202, okrem nápoja patriaceho do podpoložky kódu kombinovanej nomenklatúry 2202 99 11, 2202 99 15, 2202 99 19, 2202 99 91, 2202 99 95 alebo 2202 99 99, 2202 91 00 a okrem nápoja, ktorý je počiatočnou dojčenskou výživou, následnou dojčenskou výživou, potravinou na osobitné lekárske účely alebo celkovou náhradou stravy na reguláciu hmotnosti podľa osobitného predpisu,“*

Odôvodnenie:

Výroba nealkoholického piva je najzložitejšia a najkomplexnejšia zo všetkých nápojov vôbec. Ochutené nealkoholické pivo a radlery si vyžadujú špecifické technológie a postupy, ktoré sú nákladnejšie ako produkcia alkoholického piva. Výrobný proces nealkoholického piva i jeho ochutených verzií je založený na prírodnej fermentácii, a preto je neprijateľné, aby boli kladené na úroveň nápojov, ktoré sa produkujú len zmiešaním ingrediencií a stáčaním do obalov. WHO odporúča, aby producenti alkoholických nápojov v rámci svojich portfólií prichádzali s bez- a nízkoalkoholickými produktami a celkovými cieľmi znižovať obsah alkoholu v populácii. Podpora ich konzumácie je celosvetovým trendom zameraným na znižovanie konzumácie alkoholu a propagáciu zdravšieho životného štýlu a v súlade s odporúčaniami Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO). Pivovarnícko-sladovnícky sektor investoval desiatky miliónov eur do diverzifikácie výroby s cieľom zabezpečiť alternatívu alkoholických nápojov vo forme nealkoholických pív a radlerov. Pivovarníctvo na Slovensku vytvára priamo viac ako 1 500 pracovných miest a celková zamestnanosť vytvorená v tomto odvetví zodpovedá viac ako 17 000 pracovným miestam od poľnohospodárov až po sektor služieb. Sladovnícko-pivovarnícka vertikála je jednou z posledných potravinovo-nápojových vertikál, ktoré sú na Slovensku od poľa až na stôl. Pivovarníctvo predstavuje významnú časť slovenského hospodárstva s tradíciou presahujúcou 1 000 rokov. Ako základná surovina pre výrobu piva, ktorého prevažnú mieru odoberajú slovenské sladovne od domácich poľnohospodárov je slad, pričom produkcia nealkoholického piva a radlerov dosahuje takmer štvrtinu produkcie piva na Slovensku.

3. K § 8

Žiadame predkladateľa o sprístupnenie podkladov, analýz a výpočtov, z ktorých vychádzal pri nastavovaní výšky sadzieb predmetnej dane. Žiadame zároveň o preukázanie opodstatnenosti navrhovanej výšky sadzby dane.

Odôvodnenie:

Zastávame názor, že predkladateľ by mal byť schopný preukázať na základe výpočtov a analýz z ktorých vychádzal, že navrhované výšky sadzieb dane sú opodstatnené a nie sú len tzv. prázdnyimi číslami bez

akéhokolvek opodstatnenia. O to je táto informácia a preukázanie podstatnejšie, keďže navrhovaná výška je jednou z najvyšších spomedzi všetkých krajín, v ktorých je podobná daň zavedená.

Záver :

AZZZ SR neodporúča materiál na ďalšie legislatívne konanie a žiada jeho stiahnutie z legislatívneho procesu.